

**Inventarizační průzkum lokality „Vranovice“ z oboru
ornitologie (ptáci)**

Kód ZCHÚ: -

Řešitel:

SAGITTARIA - sdružení pro ochranu přírody střední Moravy,
občanské sdružení registrované MV ČR pod č.j. VSP/1-4865/91-R
Lipové náměstí 3, 783 36 Křelov
IČ: 41031547

Zpracováno ke dni 20. 11. 2010

Zadání

Inventarizační průzkum ptáků byl zpracován v rámci průzkumů lokality „Vranovice“, která představuje přírodně významné území v katastru Vranovice.

Rozloha zkoumaného území

4,2 ha

Zdroj použité nomenklatury

Hudec K., Chytil J., Šťastný K. & Bejček V. 1995: Ptáci České republiky. Sylvia 31: 97-149.

Metody

Terénní průzkum byl prováděn podle používané metodiky pro inventarizace ptáků (Kolektiv 2009).

Údaje o ptácích na lokalitě tak byly získány během tří monitorovacích akcí uskutečněných v období od konce května do konce srpna, a to za dnů s příhodným počasím (jasno až polojasno, teplo, maximálně mírný vítr). Monitoring probíhal na celé ploše dané lokality. Území bylo systematicky procházeno a zaznamenávání všichni pozorovaní ptáci. Po vyhodnocení opakovaných návštěv a polohy zjištěných ptáků a jejich hnízdních projevů byla odhadnuta početnost jednotlivých druhů na lokalitě.

Způsob preparace a místo uložení sběrů

Ptáci nebyli odchyťováni.

Databáze zjištěných jevů

Nálezová databáze ochrany přírody AOPK ČR

Stručná charakteristika přírodních poměrů zkoumaného území

Lokalita se nachází jihozápadně od obce Vranovce-Kelčice, na pomezí Dražanské vrchoviny a Hornomoravského úvalu, v nadmořské výšce 240 – 270 m. Jedná se o dvě oddělené plošky na svazích otevřeného údolí Kelčického potoka. První tvoří menší vyvýšenina se starým lomem u silnice Vranovice – Vincencov, asi 400 m od okraje Vranovic. Druhá plocha se nachází asi o 500 m dále na západ v okolí dolní přehrádky na Kelčickém potoce. Celé území spadá do mírně teplé klimatické oblasti MT11 a z hlediska biogeografického náleží do prostějovského bioregionu 1.11.

Jedná se o území se skalními výchozy a opuštěným sadem s původními ovocnými dřevinami a výskytem teplomilných trávníků s chráněnými a ohroženými druhy rostlin - ostřice nízké (*Carex humilis*), úložníku klasnatého (*Pseudolysimachion spicatum*), křivatce vstřícnohistého (*Gagea transversalis*) a křivatce rolního (*Gagea villosa*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*). Území bylo dlouho neudržováno, nedocházelo k pravidelnému kosení bylinného patra a lokalita postupně zarůstala. V roce 2005 byla obnovena pravidelná péče o lokalitu, která je zajišťována Sdružením Sagittaria.

Výsledky

Při průzkumu v roce 2010 byl na lokalitě zjištěn výskyt 33 druhů ptáků, z nichž 29 druhů zde pravděpodobně hnízdí (viz tab. 1).

Tab. 1: Přehled zjištěných druhů ptáků, jejich početnost na lokalitě, ohrožení v ČR a ochrana (viz níže).

Druh	Latinský název	Ohrožení	Ochrana	Početnost
Dravci - Accipitriformes				
Káně lesní	<i>Buteo buteo</i>			1 pár
Hrabaví - Galliformes				
Bažant obecný	<i>Phasianus colchicus</i>			1 pár
Měkkozobí - Columbiformes				
Holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i>			1 pár
Hrdlička divoká	<i>Streptopelia turtur</i>			2 páry
Kukačky - Cuculiformes				
Kukačka obecná	<i>Cuculus canorus</i>			1 samec
Šplhavci - Piciformes				
Datel černý	<i>Dryocopus martius</i>	LC		1 ex. (nehnízdící)
Strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i>			1 pár
Strakapoud malý	<i>Dendrocopos minor</i>	VU		1 pár
Pěvci - Passeriformes				
Vlaštovka obecná	<i>Hirundo rustica</i>	LC	O	15 ex. (nehnízdí)
Jiříčka obecná	<i>Delichon urbicum</i>	NT		10 ex. (nehnízdí)
Červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i>			2 páry
Kos černý	<i>Turdus merula</i>			3 páry
Drozd kvíčala	<i>Turdus pilaris</i>			2 páry
Drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i>			2 páry
Sedmíhlásek hajní	<i>Hippolais icterina</i>			1 pár
Pěnice pokřovní	<i>Sylvia curruca</i>			1 pár
Pěnice hnědokřídla	<i>Sylvia communis</i>			2 páry
Pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>			3 páry
Budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>			3 páry
Budníček větší	<i>Phylloscopus trochilus</i>			1 pár
Lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>	LC	O	1 pár
Sýkora modřínka	<i>Cyanistes caeruleus</i>			1 pár
Sýkora koňadra	<i>Parus major</i>			2 páry
Brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>			2 páry
Žluva hajní	<i>Oriolus oriolus</i>	LC	SO	1 pár
Sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i>			1 ex. (nehnízdí)
Špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i>			2 páry
Vrabc polní	<i>Passer montanus</i>	LC		1 pár
Zvonohlík zahradní	<i>Serinus serinus</i>			1 pár
Zvonek zelený	<i>Carduelis chloris</i>			2 páry
Stehlík obecný	<i>Carduelis carduelis</i>			2 páry
Dlask tlustozobý	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>			3 páry
Strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>			3 páry

V tabulce jsou použity následující symboly a zkratky:

Kategorie ohrožení druhu v ČR je v tabulce uvedena dle Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky. Obratlovci (Plesník et al. 2003):

- RE - druh pro území ČR vymizelý
- CR - kriticky ohrožený
- EN - ohrožený
- VU - zranitelný
- NT - téměř ohrožený
- LC – málo dotčený

Kategorie ochrany druhu je zpracována podle zařazení druhu v příloze III vyhlášky č. 395/1992 Sb.:

- KO – druh kriticky ohrožený
- SO – druh silně ohrožený
- O – druh ohrožený

Složení ptačího společenstva odpovídá různorodému prostředí přecházejícímu od vodní nádrže přes luční porosty a rozptýlené skupiny stromů až k lesnímu porostu. Vzhledem k malé velikosti lokality je zjištěná diverzita druhů poměrně velká. Většina ze zjištěných druhů ptáků však patří mezi druhy obecně rozšířené, běžné. Z hlediska ochrany přírody je nejvýznamnější hnízdní výskyt některých druhů zařazených do červeného seznamu ČR - strakapouda malého, lejška šedého, žluvy hajní či vrabce polního.

Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*) obývá především menší listnaté lesíky a řídké, slunné lesy lužního a doubravního charakteru, především v nížinách a pahorkatinách. Dnes řídkce osidluje i staré zahrady, sady či parky. K hnízdění potřebuje porosty s výskytem starých, odumřelých stromů s trouchnivým dřevem, ve kterém si tesá hnízdní dutiny. S tím souvisí důvody jeho ohrožení – přeměna značné části lesních porostů na stejnověkové kulturní porosty, bez starých stromů a často jehličnaté. Velikost populace v České republice byla v letech 2001 – 2003 odhadnuta na 2500 – 5000 párů (Šťastný et al. 2006). V červeném seznamu ČR byl zařazen do kategorie „zranitelný druh“.

Na lokalitě hnízdil 1 pár v západní ploše v řídkých dřevinných porostech na břehu vodní nádrže.

Lejsek šedý (*Muscicapa striata*) obývá rozvolněné lesní porosty s dostatkem starých listnatých stromů, staré parky, zahrady, remízky či aleje. Vyskytuje se na celém území ČR, všude je však jeho výskyt nehojný až řídký; častěji se vyskytuje v nížinách a pahorkatinách. V letech 2001 – 2003 byla jeho početnost v ČR odhadována na 40 000 – 80 000 párů. Je řazen mezi „málo dotčené“ druhy, je však zahrnut mezi zvláště chráněné druhy (kategorie „ohrožený druh“).

Na lokalitě hnízdil 1 pár v západní ploše v břehových stromových porostech u vodní nádrže.

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*) hnízdí ve světlých listnatých lesích v nížinách a středních polohách. Druhotně hnízdí i ve větších zahradách, parcích či remízcích. Její populace v České republice má relativně stabilní velikost a v letech 2001 – 2003 byla odhadována na 8 000 – 16 000 hnízdicích párů. Je zařazena v červeném seznamu ČR v kategorii „málo dotčený druh“, patří také mezi zvláště chráněné druhy v kategorii „silně ohrožený druh“.

Na sledované území hnízdil pravděpodobně 1 pár v západní části lokality v řídkých stromových porostech severně od vodní nádrže.

Vrabec polní (*Passer montanus*) se vyskytuje v otevřené krajině s menšími lesními porosty (lesíky, remízky, pásy dřevin podél vodních toků, zahrady apod.), často v blízkosti lidských sídel. Na příhodných místech vytváří i menší hnízdní kolonie. Hnízdí v dutinách a polodutinách, skalních štěrbinách či na domech, v čapích hnízdech apod. Odhad hnízdní populace v letech 2001 – 2003 byl 400 000 – 800 000 párů. V poslední době však zřejmě došlo k mírnému poklesu početnosti a druh byl proto zařazen do červeného seznamu ČR do kategorie „málo dotčený druh“.

Další tři druhy, které jsou zařazeny do červeného seznamu ČR (datel černý, vlaštovka obecná a jiříčka obecná), na lokalitě nehnízdí a využívají ji pouze příležitostně při lovu potravy.

Diskuze:

Složení ptačího společenstva odpovídá charakteru lokality, která je značně rozmanitá a zahrnuje celou řadu různých biotopů. Diverzita druhů je díky tomu přes malou velikost území poměrně velká. Nebyly zde zjištěny vyloženě vzácné či ohrožené druhy ptáků, výskyt druhů s různou biotopovou preferencí a výskyt některých slabě ohrožených druhů však naznačuje význam území, které je velice různorodé a s velkým potenciálem.

Kromě malé rozlohy území a tedy i jednotlivých biotopů je území ovlivněno také tím, že bylo dlouho dobu neobhospodařované a došlo zde k degradaci některých stanovišť (zárůst území náletovými a ruderálními druhy rostlin, potlačení travinných biotopů atd.), která se obnovují jen pomalu a postupně. V souvislosti s tím se však dá také předpokládat, že při zachování cílené péče o biotopy se na lokalitě časem objeví i některé další druhy ptáků a jiných živočichů.

Závěry:

Složení společenstva ptáků odpovídá charakteru lokality, na které se vyskytují různé typy biotopů. Některá cenná stanoviště (xerothermní luční porosty, loučky s rozptýlenými dřevinami, křoviny, světlé břehové porosty apod.), však byly díky dlouhodobé absenci péče částečně degradovány a po obnově cílené péče před několika lety probíhá jejich obnova pomalu. Převažují zde tak druhy obecně se vyskytující, které jsou doplněny několika méně častými druhy.

Literatura:

Hudec K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR. Ptáci – Aves 3/I-II. Academia, Praha.

Hudec K. (ed.) 1994: Fauna ČR a SR. Ptáci – Aves 1. Academia, Praha.

Hudec K. & Šťastný K. (eds.) 2005: Fauna ČR. Ptáci – Aves 2/I-II. Academia, Praha.

Hudec K., Chytil J., Šťastný K. & Bejček V. 1995: Ptáci České republiky. Sylvia 31: 97-149.

Kolektiv 2009: Metodika inventarizačních průzkumů maloplošných zvláště chráněných území. AOPK ČR, Praha. <http://www.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=3060>

Plesník J., Hanzal V. & Brejšková L. (eds.) 2003: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. AOPK ČR a Správa ochrany přírody ČR, Praha.

Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001 – 2003. Aventinum, Praha.

Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha 1: Mapa - vymezení zkoumaného území

0 37,5 75 150 metrů

1:3 500

Příloha 2: Fotodokumentace

Seznam fotografií

číslo snímku	jméno autora	datum	klíčová slova	rozměr	lokality
1	Petr Kovařík	20100907	louka	10x15	Vranovice

Obr. 1: Pohled na typické luční stanoviště na lokalitě (východní část lokality u Vranovic)

